БРОЈ 84 Цетиње, Сриједа 30. октобра 1913. год. ГОДИНА VI.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

ЗА ЦРНУ ГОРУ БРОЈ 10 ПАРА
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник" Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik" Cettignë (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА„
А ПРЕТПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 30. октобра

Сви нечастиви балканскога мира, среће и задовољства легли су на посао, да претуре тврдо закључене и потписане уговоре, да уздрмају основе новијех тековина и много искушавани и намучени Балкан опет прелију морем крви и суза.

С лијева Бугарска, с десна Арбанија, одозго ултиматум сусједних „културтрегера" — то су пречаге, које душмани новога реда на Балканском Полуострву стављају под наше спокојство, наше мирно развиће и озбиљни рад.

Српске побједе помрсиле су многима рачуне.

Давно жељено и сада извојевано земљишно спајање двију српских краљевина помутило је памет и присебност код „пријатеља балканске слободе и независности".

Солун у грчким рукама и веза Србије и Грчке земљиштем, интересима и заједничким циљевима — затроваше отровом њеда носиоце „продирања на исток".

Маћедонија у посједу Србије и Грчке, којима је вазда припадала у сваком погледу, разбила је снове софиских „Богова без васионе" о византиској круни и о обновљеном Јустинијановом царству од Чаталџе до црногорских Комова.

Преварени кардинални језуити у дипломатској и војничкој униформи и свештеничкој ризи остадоше са јаловим надама о пријеласку читавог једног народа у крило једиоспасавајуће, који би чин Рим благословио топлим молитвама, а Беч потпомогао дипломатским смицалицама.

Изневјерише их наде, преварише се у очекивањима.

Балкан није више поље туђинских преотмица.

Балкан није више тркалиште себичних завојевачких похода под видом „просвјећивања".

Балкан није више колонија ненаситих и грабљивих.

Балкан је свој, и ничији више.

Балкан је постао сам ковач своје среће.

Балкан је очишћен од утицаја кршћене некрсти.

Балкан блиста сјајем слободе и независности, којој положише темељ крв и муке синова његових двију, за културу најспособнијих, нација: српске и грчке.

Балкан је обезбијеђен у својем поуздању, у својој свијести руком православне Румуније, која мач држи над теразијама балканске равнотеже, вазда приправна, да га сјури у груди и онијех иза Карпата, и онијех испод Дунава, ако само покушају да насрну на одредбе спасоносног Букурешког Мира.

Такви Балкан није поћудан назови пријатељима његове самосталности, којима се не допада нови status quo већ би хтјели онај стари, који је штитио клање и истребљење српскога живља и утирао путеве на Солун.

Отуда и потекоше удешени устанци у Арбанији, отуда ултиматуми Србији, отуда раздавање оружја по скадарској Малесији, а отуда, у најновије вријеме, и извршење нечувеног насиља над Грчком, којој се спори њено национално право на јужну Арбанију.

Намјера је очигледна: не допустити балканским побједитељима да једном дођу до жељена мира, да би се могли одморити и прибрати. Али средства су слаба и рђава за остварење те намјере. Европа жели мира. Велике Силе смишљају да створе блок противу нарушитеља балканскога мира.

Посјета Краља Фердинанда у Бечу претпотопњи је ћорфишек испаљен противу Букурешког Мира.

Потопњи је фишек питање источних жељезница.

Најсмјешније ситничарство остављено је за крај.

Пантомина источних жељезница је на крају циркусне представе, коју Европи на увеселење дају противници новог стања ствари на Балкану.

Зло је у Бугарској

Чешки лист Union, који излази на њемачком језику, доноси из Софије о стању у Бугарској овај допис:

Још непрестано у свима листовима претреса се то кобно питање: ко је одговоран због назватог братоубилачког рата? Ниједна партија, ниједан државник, министар, „царски" савјетник не признаје или боље рећи неће да је крив. Одговорни чиниоци свађују кривицу на неодговорне, а ови пак ћуте или не придају тој ствари никакве важности као да хоће да кажу: „Било, и битисало".

Међутим пада тешка одговорност на плећа једне личности која се до душе не именује и не смије да се именује. Одговорности у овом случају има не само пред форумом отаџбине него тако рећи пред форумом цијелог словенског свијета. Знају Бугари сад врло добро да се они за виновнике зла сматрају, које је један велики дио Балкана на њих саме задесило. Ако онај пати, који је несрећу произвео, то је природно, али према принципима етике с правом се пита: Зашто да трпе и други, који су у томе апсолутно невини?

Бугарска је понижена, опљачкана, то су два факта, али је бугарска много и клеветана била, те јој је понека неправда на незаслужени начин учињена. Вријеме ће открити све, о томе су овдје увјерени. С тога се десница много не труди да би се очистила од клевета или пак да би неправичност ублажила, већ јој је главно горе поменуто питање: Ко је кривац?

Др. Данев обиљежава као кривца једног „са стране" који је издао наредбу 16 јуна за напад. Шеф демократа и бив. министар предсједник Малинов именовао је изрично генерала Савова. Радикали пак окривљују „лични режим" а социјалисти су убијеђени да је свему томе крив „бугарски монархизам", и то тако иде у бесконачност.

Један је лист покренуо питање: „Како је могао Главни Стан почети ратне операције, а да владу не упита? С каквим правом и на чију одговорност? За ове догађаје није могла влада узети на себе одговорност, која је била против рата, према томе личности, које су биле 16. јуна на управи земље неодговорне су. Одговорни су они, који су, не поштујући земаљске законе, причинили ову ужасну авантуру. Одговоран је Главни Стан!... Дјело овог државног штрајка не може се покрити министарском одговорношћу.

Имало је до душе и спољних узрока за претрпљену катастрофу. У самој кући није било како треба, па су спољни утицаји дјеловали у толико штетније.

Није слабост бугарског оружја у рату довела до катастрофе него оскудица у јединству односно спољне политике. Партиске вође, носиоци различитих идеја, биле су кратковиде, те су се с времена на вријеме поводиле према жељама народним. Ова „природна распра" отворила је сада бугарском народу очи тражећи да се кривци јавно жигошу.

Предузеће би било опасно, ако би се та ствар са партиском страшћу расправљала. Треба се држати оне изреке: Caveant consules, ne quid respublica detrimenti capiat!

С тога је боље да се они, који су судбину Бугарске у оним критичним данима водили, ставе под суд због издаје отаџбине. Даље да се све оне анкетне комисије, за које се подозријева да су са државним средством тјерале гешефт, спроведу суду на осуду. Једном ријечју зло је велико и мора му се најбржим путем лијек наћи, да се у земљи што прије дође до потпуног мира.

Односи између Црне Горе и Србије

Наш изасланик у Биограду г. министар просвјете Мирко Мијушковић дао је пред биоградским дописником загребачког „Србобрана" о разграничењу међу двијема српским краљевинама и осталим питањима њихових заједничких интереса оваку изјаву:

Граница између Србије и Црне Горе утврђена је данас по подне. У министарству војном уцртавају у ђенералштабним картама граничну линију, а сутра прије подне биће потписан уговор о граници.

Споразум је дефинитиван, пошто садашњи делегат Црне Горе има потпуне пуномоћи са Цетиња.

О детаљима граница рекао је г. Мијушковић:

Граница између Србије и Црне Горе полази од босанске границе, сјеверно од коте 1376, па преко коте 386 између села Ђаковића и Кукоровића, пресијеца ријеку Поблаћницу сјеверно од села Вртаче, одатле граница иде на Пијевчеву Главу и коту 432, затим преко Градине планине на Медни Сат, па онда преко Капавице на Корачицу. Идући преко кота 413, 1300, 1351, 1345 граница силази на коте 498 и 394, те избија на Црни Врх и Камен-гору.

Граница је дакле источно од Пљевља удаљена само 7 километара.

Од Каменгоре граничка линија одбија нешто јужно од коте 412, па онда преко Дугог Поља пресијеца ријеку Слатину и избија сјеверно од села Метанца и пресјекавши ријеку Лим иде на исток до према селу Барама, које остаје Србији. Затим граница иде преко коте 1400, преко села Борешића, које остаје Црној Гори и спушта се на југ косом те коте, а онда савија на исток пресијецајући ријеку Бистрицу сјеверно од села Мојстира, које такође остаје Црној Гори.

Даље граница наставља преко Крушчице до према селу Долову, које остаје Србији, онда иде десном обалом потока Доловке до Ибра одакле прелази на косу огранака Студене Планине, пење се на Коту 1500 и сишавши на исток наставља гредом Мокре Горе. Од Мокре Горе граница се продужује вододјелницом између ријеке Ракоша и притоцици ријеке Глине, тако да Рудник, среско мјесто и села на тим притоцицама, остају Србији. Даље граница иде коритом Глине до њеног утока у Бијели Дрим, а онда матицом Бијелог Дрима до тромеђе Србије, Црне Горе и Арбаније код Шваљског Моста, гдје се свршава.

Према тој граници остаје Црној Гори, поред Пљевља, Ђаковице и већи дио Метохије, док Србија добија дио Метохије са плодним Прекорупљем.

— Нема ли бојазни — питао сам г. Мијушковића — да пограничко становништво стане негодовати, што ће га нова граница одвајати од досадашњих варошких тржишта? И Арнаути су, како је познато, тражили приступ на тржишта у Призрен и Ђаковицу, такве ће жеље, свакако, имати и српско становништво, па да ли је преговарано о олакшању пограничног промета?

Г. Мијушковић је одговорио, да то питање није додиривано, али да је ова бојазан неоснована, јер се при повлачењу границе пазило на груписање села око тржишта, којима припадају.

Што се тиче мјешовите комисије, која ће повући граничну линију на терену, г. Мијушковић је рекао, да би непогодно вријеме и сурова клима граничне зоне могла одгодити њен рад до пољећа, али ће евакуацију Пљевља и Ђаковице и осталих мјеста Србија извршити одмах у кратком року, који ће се сјутра ставити у уговор.

На питање, да ли се његова мисија у Биограду дотицала и других питања, осим граничног, г. Мујушковић је рекао:

„Моја мисија тицала се само питања границе, *али су у преговорима, које сам водио са г. Пашићем, у пријатељској измјени мисли,* дотакнута и сва остала питања, која представљају животне интересе Србије и Црне Горе, а том приликом ми смо с радошћу констатовали, да владе обадвију братских српских земаља гаје подједнако топле жеље и имају истовјетно одлучне намјере, да учине све, што ће што тјешње везати Србију и Црну Гору и обезбиједити им што сјајнију будућност.

„У осталом — наставио је г. Мијушковић — ја вјерујем, да се на претрес тих питања неће дуго чекати, јер баш вечерас стиже у Биоград нови и први црногорски посланик на двору Србије, г. Лазар Мијушковић, који долази с мисијом, да заврши дјело започето оружјем и учвршћено великим успјесима на бојном пољу".

Изјављујући, да је потпуно задовољан успјехом своје мисије и обрадован дочеком и пажњом, којом је примљен у Биограду, г. Мијушковић је завршио, да ће Црна Гора остати вјерна Србији и да ће стајати са њоме раме уз раме у новом животу и новим борбама. Постављена граница — рекао је — не може да спријечи, нити има намјере да укочи заједнички живот, и она може значити нешто само у односу на иностранство и у међународном погледу, али за Србију и Црну Гору она значи само везу вјековима чекану и гарантију за свијетлу заједничку будућност. За тај политички јак живот потребна је јака економска подлога и Црна Гора нема веће жеље, него да Србија излазећи својом трговином на море, изведе на Бар своју главну

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE PODGORICA CRNOJEVIĆ

трговинску вену — што ће с питањем дотле уређеним чинити јаку гаранцију за будућност, заједницу и напредак обадвију земаља.

Ко је крив?

У Бугарској се непрестано све више расправља питање — ко је крив за рат са Србијом и Грчком. Неки листови отворено окривљују Краља Фердинанда. Дописник „Франкфуртских Новина" истог је мишљења.

Он саопштава своме листу ове појединости:

„Још у једном претходном крунском савјету, који је био 9 јуна у краљевој вили у Врање, близу Софије, и у коме је осим Краља Фердинанда, учествовао шеф његовог цивилног кабинета Добровић, министар предсједник Данев, министар финансија Теодоров и генерал Савов, коначно је ријешено, да се спор са Србијом изравна мирним путем.

„То исто послије подне Данев је добио из Петрограда саопштење да је Пашић изјавио руском посланику Хартвигу да прима арбитражу.

„Према томе влада Стојана Данева није могла имати ни каквог повода да улети у такву опасну аванturу, у толико мање што је Данев за вријеме свога бављења у Петрограду добио на мјеродавном мјесту увјерење, да ће спор бити пресуђен према тексту савезног уговора и да ће одговарати бугарском схватању.

„Због тога се Данев спремао да пође у Петроград 18 или 19 јуна. Једна руска лађа већ га је очекивала у Варни. Али већ 17. јуна у вече чланови владе били су изненађени једним ратним извјештајем Врховне Команде, у коме се јављало о биткама са Србима и Грцима.

„На телефонско питање Данева шта тај извјештај значи, генерал Савов је изјавио, да су то, јамачно, „граничне чарке". Тек касније је утврђено, да је бугарској војсци издана формална наредба за напад.

Да би дознао ко је ту заповијест издао, дописник „Франкфуртер Цајтунга" отишао је прво генералу Савову и питао га:

— Ко је издао ону заповијест бугарској војсци да нападне Србе?

— Ја сам је издао, одговорио је генерал Савов.

— А зашто?

— *Мени је било заповјеђено.*

— Је ли о томе знао Стојан Данев?

Ја мислим да јесте.

Кад сам затим о томе питао Данева он је сасвим одсудно порицао да је шта знао о томе несрећном предузећу и позивао се на поменуту одлуку крунског савјета.

— Али, јесте ли ви, упитао сам га, у погледу отворене ратне агитације бар помишљали да је могло бити изненађења?

— Кад бих могао на то помишљати? одговорио је Данев. Крунски савјет донио је формалну одлуку против рата и кад сам ја послије те сједнице рекао генералу Савову да ћу кроз кратко вријеме отпутовати, он ми је рекао: „И ја хоћу да се неколико дана одморим у иностранству. Ми можемо заједно путовати."

Према овим изјавама и према већ објављеним телеграфским заповијестима генерала Савова за напад на Србе и Грке, циљ препада био је: дјелимичним ратним успјехом учинити Србе мекшим за пријем арбитраже, убрзати руску пресуду спора и, евентуално, изазвати Велике Силе на интервенцију.

Према свему до сада познатом тадашња бугарска влада није могла имати намјеру за такав мучки препад.

„Кад се све узме у обзир, може се сматрати да је објективном истрагом утврђено да је препад од 16 јуна предузет и извршен без знања и против намјере одговорне владе.

„Препад је инсценирао генерал Савов по наредби главнокомандајућег, Краља Фердинанда".

Србија не демобилизује

Велики дио војске, који је Србија због арнаутских упада позвала под заставу и упутила на југ, још није демобилизован, ма да су Арбанаси потпуно субијени.

Србија не демобилизује.

Париски листови одлуку Србије, да велики дио војске још једнако држи у мобилном стању, објашњавају трајањем неизвјесности и погоршањем политичког стања на Балкану.

Забринутост задају односи међу Турском и Грчком.

Ове двије државе налазе се на предвечерју новог рата, ако се што каквим повољним случајем не окрене на боље.

Србија је савезом везана за Грчку. Обвезана је, да јој у случају поновног рата са Турском, оружаном руком помогне.

Један дио српске војске стоји спреман у Македонији на граници између Грчке и Турске.

Пут Краља Фердинанда и његова посјета у Бечу у овим тренутцима не говоре у прилог изведравања политичког неба на Балкану, по којем се, и ако у мањој мјери, непрестано вију облаци.

Источне жељезнице

Питање источних жељезница (кроз Стару Србију и Македонију) у велико ће искушење довести односе међу Аустријом и Србијом. О томе опасном питању, које пријети да донесе нову дипломатску буру, па и ултиматум, Словенима наклоњени бечки лист „Suedslaviche Rundshau" донио је овај занимљиви чланак:

„Бечка јавност се поново врло живо занима питањем о оријенталним жељезницама, чије су акције, за вријеме првог балканског рата 1912. од стране једног аустро-угарског конзорција њемачких банака, највећим дијелом и у потпуној тајности откупљене. Ова је конзорција сада мјеродавна у друштву оријенталних жељезница, јер од 100.000 акција, она има 51.000, дакле апсолутну већину.

Чим је ова трансакција извршена, избиле у европској штампи вијести, како Аустро-Угарска не може и неће да допусти, да једно аустро-угарско друштво буде „избачено" из једног тако значајног предузећа, какве су оријенталне жељезнице, тиме што ће жељезнице прићи на новог господара негдашње турске земље.

Питање о оријент. жељезницама постаде убрзо актуелно, кад се, по закључењу лондонскога мира, појави нужност, да се поново васпостави редован саобраћај између Европе и Солуна. Друштву Оријент. Жељезница бјеше испало за руком, да и са Бугарском и са Грчком дође до задовољавајућег аранжмана. У предјелима, што их је заузела Грчка, остало је и са овом жељезницом све по старом; а на прузи која је на земљишту, припалом Бугарској, треба да, под доста повољним погодбама, експлоатацију предузме бугарска држава. Но послије букурешког мира и цариградског уговора и ова је погодба са Бугарском пала, пошто је Бугарска изгубила цијелу скоро Тракију заједно са жељезницама кроз њу, које, за тај дио, опет остају под Турском.

Преговори пак са Србијом, од самог почетка, ударају на двије велике тешкоће. Прво, Србија има скроз државне жељезнице и државну експлоатацију (управу), какву закони српски једино допуштају (док су у Грчкој све жељезнице опет приватне и по грађењу и по експлоатацији). Друго, у Србији расположења, и мјеродавних кругова и најшире јавности, нијесу била повољна по друштво оријенталних жељезница.

Оријенталне жељезнице показале су се од самог почетка рата — мало предусретљиве према Србији. Све локомотиве, вагоне и сав остали жељезнички материјал одвезен је у Солун, и Србија се морала помоћи, како је могла. Док напротив Грчка је морала да употреби предусретљиву службу те исте жељезнице и њене управе, за своје војне потребе и ратне транспорте. А кад се у Србији дознало, да је аустриска банкарска конзорција са највећом журбом осигурала већину акција, па дакле већину и у друштву, неповјерење према намјерама друштва постало је у Србији опште и учинило је да се супротности још више заоштре.

Биће у сјећању јавности, како су Србијоној намјери, да се с морем веже својом властитом пругом, баш од стране оријенталног друштва стављење на пут највеће сметње, тиме, што је ово друштво увијек наглашавало као своје право, да оно ову везу сагради и да њоме управља. У Србији су били начисто с тим, да друштво овај захтјев не поставља из трговинских, већ из политичких разлога.

Имајући пред собом на очиглед све ово усиљавање, које исто Оријентално Друштво чини, да у новим српским областима добије у руке поново све жељезнице, сама собом се јавља мисао о политичком значају цијелог овог питања, које поклапа собом и цио створени положај. Политички кругови у Србији наглашавају, да сусједна монархија као да нема намјеру да се мане протекторске политике наспрам Србије, коју политику она од берлинског конгреса непрестано као црвен конац провлачи. Ова политика, која има за циљ да Србију баци у потпуну привредну зависност од Аустро-Угарске и која је увијек остала иста, како у времена Миланова и тадашњих „одличних политичких односа", тако и у вријеме хладног сусједства — док је Србија за пошљедњих година поднијела велике жртве за своју економску еманципацију.

Кад отпоче балкански рат, у Бечу се чуо приједлог: „Царински савез са Србијом као претпоставка трајног мира и пријатељства између обије државе". Овај програм опет је правцем у супротности са тежњом Србије за еманципацијом; и у Биограду је схваћен само као манифестација традиционалног протекторства аустро-угарског према младој краљевини и — зло је примљен!

Акција бечких банака и њихових пештанских ортака противу откупа оријенталних жељезница, какав откуп Србија жели, удара у Биограду на јаке политичке сумње. И под оваквим околностима, више је но сумњиво, да ли се питање о оријенталним жељезницама доиста налази тако близу рјешења, како су то неки и неки бечки листови у пошљедње вријеме знали да причају."

Важна изјава Коковцева

Руски министар предсједник Коковцев борави сада у Паризу.

Он је у полуслужбеном парискоме „Тану" објавио ову изјаву:

Арбанаско питање сматрам споредним. Много већу пажњу дајем напетости међу Грчком и Турском. Турска се нада, да ће она због заплета у арбанаском питању остати онај трећи, који извлачи корист од свађе међу првом двојицом. Ја не могу себи замислити да Бугарска може тежити за тијем, да се дође до новог рата на Балкану, све кад би исти желио и сам краљ бугарски. Аустрија и Италија су потпуно солидарне у погледу балканске политике. Италија одобрава аустриски ултиматум Србији. Тројни Споразум и Тројни Савез до душе заступају различите назоре, али ипак се надам да ће Лондонска Конференција довести до споразума.

Постигнут споразум

Под горњим натписом биоградска „Самоуправа" посвећује срећно ријешеном питању о разграничењу међу двјема српским краљевинама овај чланак:

Између Србије и Црне Горе постигнут је потпун споразум у погледу подјеле задобивених територија. Црна Гора добија, поред осталога, Пљевље и Ђаковицу, и прираштајем у територији може бити задовољна. Са знатним територијалним повећањем, и са заједничком границом са Србијом малена али јуначка Црна Гора добила је потребне погодбе за успјешно економско и културно развијање, те може мирним очима гледати на будућност. Србија, у томе споразуму, дала је још један доказ о искрености својих осјећаја за драгу јој сестру Црну Гору. Међу двјема братским земљама, које од сада ништа више не може раз-

---

ПОДЛИСТАК

РАТ

(Размирице међу државама *)

Међународне размирице долазе од истинских или привидних повреда права или интереса држава: непосредне су повреде, кад их чини влада влади; посредне, кад их чини влада на штету појединцу, туђинском држављанину, чију ствар узима његова влада у своје руке те тако постаје државна ствар, или кад их на штету какве државе чини туђинац за чија дјела одговара влада његова.

Разликују се правне размирице, изазване повредом каквог права, од политичких, које су изазване повредом интереса. Ово разликовање није имало излишно, али ипак не треба прецјењивати важност његову. Често ће се једна проста повреда интереса узети за повреду каквог права. Државе, као и појединци, радо мијешају своје право са својим интересом, а одсудно судије је повољно овој забуни и мијешању, које право на самоодржање одобрава.

Често оно, што изгледа да је непосредни узрок размирици, јесте само изговор. Догађаји, који доносе међународне сукобе, нијесу сад ништа друго, до више или мање случајне изјаве каквога дублет узрока, супарништва два или више народа; а ово супарништво може бити морално; на примјер вјерско, или је обично економско, материјално, и најзад произлази из каквога сукоба интереса. *Данас је ријетко, да владе хоће ратове, а још мање владаоци. Народи њих хоће, или управо букачке и немирне гомиле, које се поводе за политичарима, а ови су опет често више или мање својевољна оруђа спекуланата.* Владе, свјесне одговорности своје, гледају да уздрже раздражене гомиле, али им то увијек не иде за руком; каткад их страх од побуне нагони да зарате. *Желети је, ради свјетског мира, да су владе јаке; њихова слабост јесте непрекидна ратна опасност.* Друга је опасност у многим државама, што у јавним пословима преовлађују слабо образоване масе, с ограниченим погледима, с уским предрасудама, које из дана у дан грувају несавјесни писци, ласкајући им и подвалујући.

Што се узајамна интереса буде више развијала у Међународној Заједници, то ће ратови бити све ређи, јер ће њихових узрока мало по мало нестајати. Него неоспорно је, да ова узајамна јача из дана у дан, благодарећи грдним напретцима такозваних тачних или позитивних наука, пари, електрицитету, и у пркос елементима назатка, од којих је један од најстрашнијих претјерана важност што се даје етнографској мисли о раси на штету политичком и правном појму државе, усавршеног организма, који је над расама.

Један славни стратег обиљежио је садање стање и садању опасност овим значајним ријечима: *„Мир неће бити одсада угрожен од славољубља владалаца, него од расположења народâ, од унутрашњих тегоба, од партијских сплеткарења, а нарочито од сплеткарења партијских вођа.* Тако озбиљну одлуку о објави рата лакше ће донијети каква скупштина, у којој сва одговорност за одобрене мјере неће пасти на једнога или на другога од њених чланова, него што ће то учинити само један човјек, па ма колико он високо постављен био, и нађи ће се чешће какав мирољубиви поглавар државни него представништво народно, на било ово састављено од самих мудраца. Савремени велики ратови вођени су против воље владалаца, који их нијесу жељели. Сад је берза узела такав мах, да за одбрану интереса својих може извести на бојиште читаве војске. Мекенко и Мисир видјели су европске војске, које бјеху дошле да даду задовољење захтјевима високе финансије. *Сад није главно да држава има потребна средства за вођење рата, него да су они, што су јој на челу, доста јаки да га спријече".* Граф Молтке је казао од прилике ово исто у Царевинском Сабору, у мају 1890: «Вријеме кабинетских ратова је прошло, садашњи ратови су народни ратови. Опасност долази од народа. Пријетње долазе с поља, ушљед извјесних тежња раса, поводом питања о народности, које могу склопити слабе владе да зарате. Слабе владе су непрекидна опасност ратна, док је јака влада неоцјењива благодат... Нема сумње да у овом тренутку, како на Истоку тако и на Западу, владе и већина народа желе мир. Али оне о томе не одлучују, већ странке које господаре масама...»

Да бисмо увидјели потребу довољне снаге у владâ, доста је да помислимо на небројене опасности сукоба, које видимо како сваки час искрсавају, и које новине тако снажно подгичу на пангерманство и панславизам, на талијански иредентизам, на некадашњу лигу родољуба, на друштвену и економску заштиту, на привредно такмичење међу уроћеницима и туђинцима, нарочито међу радницима, на парнице због ухођења, на немиле догађаје што се непрестано дешавају: погранични догађаји (Шнебеле, Раон-Летан), конзулски догађај у Флоренцији, догађај Шадурп, догађаји у Новој Орлеанији, у Ег-Морту; а нарочито на непрестану опасност која долази од заинтаресованог *често извјештаченог шовинизма политичара* и *красноријечиваца ових душмана духа народнога.*

Диоба Африке, благодарећи часгољубљу и освојачким тежњама колонијалних политичара може у часу покварити добре односе између Француске, Енглеске, Њемачке и Италије.

*) Алфонс Ривје: „Основи Међународног Права".

двојити, тек од сада имају да се развију и појачају везе, које је народ у објема земљама од давно желио, и које имају да буду залога боље будућности народа, који је од увијек једно мислио и једно осјећао.....

Постигнутим споразумом пресјечен је мах за злоковарне туђинске интриге и разбијена је нада да ће се, завађењем и сплеткарењем, двије државе једнога истога народа, моћи да заводе на странпутице убилачке за њихове животне интересе. Будућност Србије и Црне Горе, од сада, главним дијелом, биће у рукама њихових синова, и од трезвене разборитости и жаркога родољубља њихова зависиће, да се све легитимне жеље тешко напаћеног српског племена приведу у дјело. У томе правцу, постигнути успјеси даће нови полет одушевљењу народа, који је од давно заслужио бољу судбину.

Писмо из Скадра

„Ријечи Нови Лист" доноси ово писмо из Скадра:

Напад Арбанаса на Црну Гору потпуно је пропао. Сад се нижу пошљедице. У Скадар је стигло око 10 000 бјегунаца, људи, жена и дјеце. Настанили су се по још недовршеним турским касарнама на Тепеу и под ведрим небом у Штоју. Посјетио сам их. Касарне само покривене, иначе без вратница и прозорских окана. По земљи леже дјеца, већином плачу. Жене сједе, тупо вас гледају, уздишу и милују дјецу. Покушах да поведем разговор с једном женом. Окрену ми леђа, вађда због мог цивилног одјела. Ипак је радозналост превладала код људи, нарочито кад чуше да говорим арнаутски. „Кад ћемо се вратити?" било је прво питање. Затим почеше да причају, како су их старјешине — прваци, повели у борбу обећавајући им, да ће истовремено планути устанак у варошима Ђаковицу, Плаву, Гусињу, Пећи и Призрену. Кад све то буде готово и општи устанак почне, помоћи ће нас Аустрија својом војском а за сад вам ево муниције. „Ми смо се борили и пропали а нико нам није помогао. Једина помоћ бјеше та злосретна муниција, која нам и доће главе". Међу њима је велико огорчење наИсу Бољетинца и Бајрам Цура који их за добре паре поведоше на кланицу а кад почеше неуспјеси, први побјегоше! Што је бјегунце потпуно упропастило то је што су при бјежању испред Црногораца дочекани од католичких племена Шаља и Шоша и до голе душе опљачкани, нарочито је много стоке отето, погинуло је око 50 бјегунаца, међу њима брат краснићког барјактара и неколико жена и дјеце! Братска слога — арнаутска!

Све бјегунце храни т. зв. (милосрдно)? друштво „Аустро Италиана". Преко истог друштва под видом милосрђа провијантирају се и арбанашке банде у ближој црногорској граници око Тузи. Али ту је апсолутни мир.

Иса Бољетинац стигао је овдје заједно са Бајрам Цуром. Исин је долазак објављен преко „Алб. Кореси." прије него је у ствари стигао. Иса је објавио да иде за Скадар да тражи помоћ одмах послије неуспјеха, али је оклијевао да дође и тиме призна потпуну пропаст предузећа на сјеверу. Сад је овдје и никуд не излази. Кажу да је морално потпуно утучен. Прије доласка у Скадар био је у Мертуру болестан од издржаних напора што је дало повода гласовима о његовој смрти. Осим Исе и Бајрама бавио се овдје и Риза-бег Ђаковачки. Он није учествовио у борбама и био је противан устанку. Прије два дана отпутовао је ка Есад-паши.

Глас да се српска и црногорска војска повлаче из Арбаније изазвао је овдје велику радост. Хтјеле су бити и манифестације али су изостале да се не би нашли увријеђени Талијани за клицање Аустрији. „Besa Sgyptare" величa Аустрију до неба називајући је храбром витешком, моћном и т. д. заштитницом и спаситељком Арбаније како у погледу старања за оснивање исте, тако и за скадарско питање „па ево и сад једина је она готова притећи за нас мач!"

Дана 18. ов. мј. донио је овдашњи орган талијанског консулата „Тарабош" уводни чланак под насловом „Fuori gli Slavi" у коме тражи да Арбанаси истјерају из своје средине „50 црвљивих скадарских Словена". Толико је дрзак да нас и не назива нашим народним именом већ општим називом „Slavi". Безјак не зна, — да се обазрем на скорашњу прошлост — да су ови „црвљиви" Срби овдје имали прије 60 година школу српску, док скадарски Арбанаси до пред пет година нијесу ни имали нити знали свог народног имена већ су звали „кштен" (католик) а муслимани њихови ни данас низашто неће рећи да је Арбанас, већ Турчин! И док су браћа „црвљивих" Срба гинула под скадарским Тарабошима дотле је садашњи „Тарабош (!??) — Точи — мирно читао из новина у којој наполитанској кафани а његови штићеници овдашњи католици дрхтали и мијењали веш за паланци о крвавом Скадру, за све вријеме опсаде — борио се није ни један нигдје ни за ни против Црне Горе или Турске. Човјек који никад и ни у којој прилици није био у боју ни за Арбанију (чак ни за Италију), узима име крвавог Тарабоши за свој псеудоним и име листа!

Разумије се, да смо најенергичније писмено протестовали код гувернера (енгл. пуковник Филипса). Позват је директор „Тарабоша". Међутим не само што овај није хтио доћи већ полицајца избаци напоље а сам оде у талијански конзулат за заштиту. Филипс нареди те се редакција затвори, а списи конфискују. Талијански консул енергично захтијева да се — на основи капитулација — уредништву врате списи а директора Точија да оставе на миру, јер је — талијански поданик. И заиста, списе повратише и редакција се отвори, те сјутрадан „Тарабош" опет изађе. Но талијан. интервенција изазвала је другу од стране заступника црногорског конзуда г. мајора Р. Љумовића, који је званично тражио од гувернера сатисфакцију за увреду српског имена. „Ако је ова пачавра званично гласило талијанско у Скадру, онда ћу се другим путем обратити, а ако је локални арб. лист онда тражим да се примјерно казни, без обзира на неумјесне протесте од стране талијанског конзулата." Пошто талијански конзул није смио званично признати јавну тајну да „Тарабош" живи од њихове субвенције, морао је допустити, да се Точи стави под Велики Војни Суд састављен из официра свих пет великих сила. О резултату суђења ћу Вас извијестити. Ми пак, шака Срба, мислимо истрајно издржати све туђинске навале и остати будна стража српском имену и костима наших ослободилаца из обје краљевине, док опет Бијели Орао не рашири крила над Вукашиновим градом.

Нови дани

Под горњим натписом угледни биоградски лист „Политика" повољно свршеном разграничењу међу Црном Гором и Србијом посвећује овај чланак:

Граница између краљевине Србије и краљевине Црне Горе дефинитивно је повучена и уговор о томе свакако је већ потписан, пошто је представник Црне Горе, министар просвјете г. Мирко Мијушковић добио овлаштење од своје владе да потпише уговор, чији је текст он прије тога био послао на Цетиње.

Тиме је окончано једно врло важно питање. Не толико важно по томе, што је постајала бојазна да се оно неће ријешити онако, како ће најбоље одговарати интересима и Србије и Црне Горе, већ зато, што ће потписивањем уговора о повлачењу границе умукнути за свагда сви гласови о некаквим размирицама између двије братске краљевине и тешкоћама, које се не даду отклонити.

И ако је нама у Србији било сасвим свеједно да ли ће овај или онај комад новоослобођене земље припасти Србији или Црној Гори, јер смо ми сад једна велика заједница, ипак су они, који нам никада нијесу жељели добра, па нам ни од сада никада добра жељети неће, почели да измишљавају најневјероватније ствари, кад су преговори о повлачењу границе били одложени. Тврдило се, да се о преговорима наишло на највеће тешкоће, да су преговори прекинути, јер до споразума неће тако лако доћи, па чак се и износило, како ћемо се морати да обратимо на неког трећег, који ће да повуче српско-црногорску границу и тако ријеши овај нов спор.

Из Биограда су све те вијести демантоване најодлучније. Исто тако и са Цетиња и то баш од личности, које су о томе имале највише права да говоре, јер су најбоље биле обавјештене у овом питању. Па ипак то ништа није помогло. Лаж се и даље низала за лажју, измишљотина је долазила за измишљотином.

Сада је све то пресјечено. У миру за цијело неколико дана споразум је постигнут без икаквих тешкоћа, и граница између Србије и Црне Горе дефинитивно је повучена. Као год што се ни у Биограду ни на Цетињу за вријеме ратова ни за један тренутак није предомишљало кад је требао брат брату да притекне у помоћ, тако се и сада без великих ријечи и икаквих затезања завршило разграничење између двије братске краљевине.

Повучена је граница на земљишту, удариће се стубови, који ту границу обиљежавају, али граница између Србије и Црне Горе не постоји, кад је у питању заједнички и братски рад на будућности нашега народа.

Србија и Црна Гора, скопчане славним успоменама на успјешан заједнички рад у прошлости, улазе с пуно оправдане вјере у будућност свога народа у нове, боље дане свога живота.

Дневник

Био у Никшићу. *Његово Величанство Краљ* био је у прошли петак са Њеним Краљ. Височанством Књагињицом Вјером отпутовао у Никшић, откуда се је у недјељу у вече повратио на Цетиње.

Господар је за вријеме боравка у Никшићу примио многобројне виђеније људе из околине, код којих се особитом пажњом распитивао о стању у народу и о његовим најхитнијим потребама. На повратку из Никшића, Господар се краће вријеме задржао и на Даниловом Граду, гдје се такође распитивао о приликама у народу.

Честитао Бајрам. Његово Величанство Краљ благоволио је преко мусломанских вјерских поглавара у Пљевљу, Бијелом Пољу, Гусињу, Рожају и Пећи својим драгим поданицима Мусломанима честитати велики празник Бајрам и послати им свој владалачки поздрав.

Дан талијанског Краља. Поводом рођен-дана Његовог Величанства Краља Италије јуче је у овдашњем талијанском посланству било свечано примање честитања. Честитао је од стране Двора Њег. Вел. Краља генерал-ађутант бригадир г. М. Мартиновић, од стране Двора Њ. Кр. Вис. Наслједника ађутант командир г. Б. Врбица. У име Краљевске Владе био је на честитању министар иностраних дјела г. Петар Пламенац.

Разграничење са Србијом. Предсједник владе у Србији Н. Пашић дао је дописнику загребачког „Србобрана" о разграничењу са Црном Гором ову изјаву:

„Споразум са Црном Гором је постигнут.

Србија уступа Црној Гори Пљевље и Ђаковицу.

Сад се на карти повлачи детаљна линија.

У свему осталоме влада потпуна сагласност између Србије и Црне Горе. *Резултати у прошлости не дају права сумњати о будућности. Ова је обезбијеђена.*"

Премјештен у Биоград. *Извјесни бечки листови јављају, да је* овдашњи аустро-угарски посланик г. барон Гизл, који је стављен на расположење, премјештен у Биоград за посланика Аустро-Угарске код српске владе. Овијем поправљамо своју вијест у прошлом броју нашега листа, да је г. барон Гизл стављен на расположење, што се показало као потпуно нетачно.

Данев оптужује Аустрију. Бивши бугарски министар предсједник др. Данев под својим потписом оптужује дипломатију сусједне Монархије за сву несрећу, која је задесила Бугарску. Оптужба је веома тешка. Она прави у цијелој европској јавности силан утисак зато, што је Данев, као шеф бугарске владе, био у могућности да дозна многе и многе тајне, које су остале скривене од његова народа и његових *савременика. Истина је, очигледно је било и за непосвећене да је Бу*гарска, по наговору словенских непријатеља, насрнула на својега брата и савезника; али, да ће сумња тако брзо постати стварност, томе се мало ко надао. Данев је сада разбио ту сумњу и као најважнији и веома вјеродостојан свједок тврди: „Док је он био предсједник, неодговорна влада, која је уз њега владала, преговарала је о аустро-бугарском савезу. Споразум је већ био готов у смислу, да у случају српске побједе Аустро-Угарска посједне Санџак и да спријечи продирање румунске војске у Бугарску. Кад су Србија, Црна Гора и Грчка побиједиле Бугарску, Аустрија је, вели Данев, остала мирна не одржавши своје обећање".

Бечки лист „Фремденблат", орган министарства иностр. дјела, оз-

---

Осим немилих догађаја, има и питања, која новинари измишљају за потребе свога заната. С међународно-правног гледишта постоји питање само онда, кад постоји основана правна сумња. За штампу је питање предмет полемике, интервјува, узбудљивих новости, а често и корисних лажи.

*

Пошто нема овде на земљи судије за државе, то свака од њих има право, као што има и дужност, да сама себи суди. Она је свој властити судија и извршилац своје властите пресуде.

Право државе налаже дужност влаои. Ма какве да су благодати мира, влада ваља да умије ратовати, ако затреба.

Него рат је пошљедње средство, ultima ratio. Да буде слободно и њега се латити, треба да су друга средства да се добије правда и задовољење или доиста испрпена или доиста очигледно непрактична. Ова друга средства су од сваке руке. Има их мирних, а има их више или мање насилних, а то су принудна средства.

Једно од првих мирних средстава јесте средство непосредних преговора међу заваћеним државама.

Његова прва пошљедица може бити та, да једна од држава одустане од захтјева свога, који она сама сматра да је претјеран или неоснован, неостварљив или незгодан. Ако је, *напримјер, тражила да буде ослобођена од* какве уговорне обавезе, која јој се чини сувише штетна, она ће повући или одложити своје тражење, пијенећи да је претјерано или да нема изгледа на успјех. А можда ће друга држава пристати да се одрече свога права, јер су јој преговори показали, да је друге силе неће помагати, или да јој ово одрицање неће донијети знатне неприлике. Можда је размирица произлазила од неспоразума, које су преговори отклонили. Је ли потребно да речемо, како није ни слабост ни срамота признати да смо се преварили, да промијенимо мишљење боље обавијештени, да одустанемо од нечега, да чинимо пријатељске уступке? За државу је као и за појединца часније признати своју неправду, него и даље држати се ње. Кад-и-кад ће најмудрији попустити, па и ако није убијеђен; ако устреба најавиће да попушта само за љубав мира, и да задржава своја права каквом оградом или протестом.

Може и то бити, да преговори донесу поравнање, којим свака од спорних држава напушта по нешто од својих захтјева.

Најзад преговори могу донијети закључак, да се за расправу спора прибјегне изабраном суду.

Преговори се отпочињу кад-икад посредовањем какве треће силе, нарочитим услугама које пријатељске државе. Њих може водити какав незаинтересовани посредник.

Они се воде онако како је раније казано, или писменом, или усменом измјеном назора на конгресима или конференцијама, или на други начин, између владалаца, између повјереника, између министара и заступника, који могу да не буду дипломате од заната, и шта више и да немају, за ову прилику, дипломатски чин: било помоћу стручних комисија, састављених од завађених држава, на се њима повјери да израде предлог о споразуму који ће владе усвојити.

Размирице о питањима од мање важности на примјер, *о старешинству, о првијенству, о етикецији, могу се расправљати и коцком;* ово опитно, али никако правно средство, било је често од користи.

Често се употребљавала коцка за питања о добри нашљеђа. Цар Њемачки је год. 1608 препоручивао сабору да ријеши коцком сукоб због првијенства.

Принудна средства која нијесу још рат, али могу јако наличити на њ, јесу принуда (реторсија), присиљење (репресалије) и блокада у мирно доба.

Ако размирица нема дубоког узрока о коме смо говорили, мирна средства, било енергична, било пријатељска, биће довољна да је расправе. Иначе, рат ће се можда одложити али ће доћи тренутак кад ће букнути.

Рат је двобој између народа. Некада је било двобоја међу владаоцима; данас ови не би имали никаквог смисла.

(Свршиће се)

начује Даневљеву изјаву скроз лажном и злонамјерном.

Карактеристично је, да су бечки полуслужбени листови још прије ове Даневљеве изјаве нападали Данева као кобна човјека за Бугарску и сву су кривицу за бугарски неуспјех свалили на њега.

А још је карактеристичније да су и извјесни југословенски листови, који су у очи бојева на Брегалници осуђивали Србију, пријетили, да ће Аустрија заузети Санџак, буде ли Бугарска побијеђена.

Излази дјело на видјело.

Вјерени. Госп. Комнен П. Спахић, архивар Министарства Правде, вјерио се са г-цом Даницом, кћерком пок. Ђура Војводина Мартиновића, свршеном институтком. — Искрено честитамо. —

Промјењиво вријеме. Промјењиво вријеме још једнако траје. Час киша, час магла, час сунце пријатно и топло, час студени вјетар са кишом и по високим планинама са сусњежицом. Изгледа да ће овако вријеме потрајати и отегнути се у бесконачност, што је за Цетиње, изложено рђавој клими, особито пријатно, нарочито за његово становништво, које и иначе у главу бију многе друге невоље цетињског живота.

Разне вијести

Италија и Француска. „Трибуна“ говорећи о питању разграничења јужне Албаније примјећује да је тон француске штампе врло непријатељски према Италији и Аустро-Угарској а нарочито према Италији, што ни најмање не одговара односима који су најбољи и најсрдачнији између француске и италијанске владе. Ми немамо разлога да вјерујемо, вели „Трибуна“, да су Велике Силе, како оне Тројног Споразума тако и Тројног Савеза тврдо ријешене да изврше неизмјењива ријешења Европе. Италија и Аустро-Угарска не желе да замијене колективну акцију Европе, ако је ова расположена да је у згодно вријеме изврши ради извршења евакуације грчких трупа из Албаније до краја мјесеца децембра ове године.

Нетачно је тврдити да је, било једна или друга од ових Великих Сила, директно заинтересована у овом питању. Обје оне имају интереса да приступ на Јадранско Море буде слободан и да се Абанија може развијати. Оне нијесу никада ни помишљале на то да Албанију подијеле на двије упливне зоне.

Питање Св. Горе. Петроградска Телеграфска Агенција је овлашћена да изјави, да је потпуно неоснована вијест из Атине, да је тобож Русија ријешена да одустане од кондонимијума у Св. Гори и да је пристала на анексију Св. Горе Грчкој.

Турска окривљује Грчку. Цариградски листови бацају сву одговорност за обуставу грчко-турских преговора на грчку владу, која и ако су турски делегати добили инструкције по већини спорних питања, неће да поново преговара. Радећи тако. Грчка у исто вријеме ради у Европи да изазове корак Великих Сила у Цариграду. Међутим турски амбасадори добили су извјешћа да Велике Силе нијесу расположене да потпомогну Грчку.

Исти листови веле, да Порта не може никако попустити од свога гледишта, а нарочито у питању о непослушним грчким и отоманским војницима.

Порта ће одмах доставити својим делегатима инструкције о тачкама које су још спорне.

И ако је ситуација компликована, извјесни дипломатски па и политички кругови држе, да ће се постигнути споразум и о питањима која су још спорна.

Службени кругови не придају велику важност пријетњама Атинске Телеграфске Агенције.

Колера у Србији. Из Биограда јављају: Према извјештајима у Биограду се није појавио ни један случај сумњив обољења од колере од 26. септембра тек. год. а из колерних барака отпуштени су посљедњи случајеви 13. октобра тек. год.

Према томе је министар унутрашњих дјела својим ријешењем од 22. октобра тек. год а на основу чл. 9. Париске Конвенције огласио Биоград и цио округ биоградски као незаражен колером. Сагласно с тим ријешењем извршене су у дотичним мјестима све потребне десинфекције и уређене све потребне мјере предохране, како се болест не би поново појављивала.

Одговор Грчке. Агенција Стефани јавља из Атине да је грчка влада у свом одговору на ноту италијанско-аустријску одбила окривљавање за заплашавање и подстрекавања од стране Грка у радовима међународне комисије за одређивање јужне албанске границе. На против влада окривљује неколико чланова комисије и њихове помагаче за њихову пристрасност и неисправне поступке. Нека Грчка, завршава се, одбије сваку одговорност грчке владе у свима случајевима у којима радови комисије не би били завршени прије 30. новембра.

Телеграфски извјештаји

Грчка и Турска

Атина, 27. октобра

Турски делегати упутивши извјештај министру спољних послова о току досадашњих преговора, примили су очекивана упутства.

Данас је одредио у 4 сата по подне сједницу за наставак преговора, али је претходно инсистирао, да му турски делегати дају категорично увјерење да су примили сва упутства која су затражили, како би се избјегла даља одуговлачења. — Бечки Кор. Биро.

Нови багдадски валија

Цариград, 27. октобра

Џавид паша именован је валијом у Багдаду. — Бечки Кор. Биро.

Авијатичар Дикор

Цариград, 28. октобра

Француски авијатичар Дикор, чинећи лет од Париза до Каира, спустио се овдје. — Бечки Кор. Биро.

Јонеску у Атини

Атина, 28. октобра

Румунски министар Јонеску и Веницелос измијењали су здравице, нагласивши да букурешки уговор даје гарантију за мир и да сачињава основицу тјешњег зближења држава, које су радиле на закључењу тог уговора. — Бечки Кор. Биро.

Србија и Бугарска

Софија, 29. октобра

Руски генерал Холзен, одређен је као арбитр за неспоразум српско-бугарски односно разграничења на страни Струмице. — Бечки Кор. Биро.

Румунија посредује

Атина. 29. октобра

Јонеску је посредовао у неспоразуму између Грчке и Турске, те је имао неколико састанака са турским делегатима, који су о томе доставили у Цариграду, очекујући нова упуства. — Бечки Кор. Биро.

Одлука Тројнога Савеза

Рим, 29. октобра

У политичким круговима опажа се, да тројни савез неће ни у ком случају пристати на модификацију одлука лондонске конференције у погледу арбанашке границе. — Бечки Кор. Биро.

Постигнут споразум

Атина, 30. октобра

На основу компромиса поднесеног од стране румунског министра Јонеска, постигнут је споразум између грчких и турских делегата готово у свим тачкама. Што се тиче трошкова око издржавања турских заробљеника, различности које проистичу из тумачења протокола о предаји Солуна, штета и губитака проузрокованих ушљед конфискације грчких бродова и приватне државне својине, то ће бити подвргнуто арбитражи конвенције параграфа ad referendum — Бечки Кор. Биро.

КЊИЖЕВНОСТ

Наши хероји. *(Стари мотиви књ. III).* Под овијем натписом приредио је и дао у штампу наш пјесник М. Павићевић епско-лирски спјев. У овој књизи на видном мјесту изнесена су сва дјела и јунаштва: Петка и Стојана, браће Ковачевића, који су се, као истакнуте вође Херцеговачког Устанка, надчовјечански борили и крв лили за слободу народа свога, у којој је борби Петко и свој живот на вјешалима завршио.

Како су та два чврста српска бедема: Црна Гора и Херцеговина тијесно везана својом прошлошћу и традицијама, тако су и хероји, који су у њима расли и поникли, имали један исти заједнички циљ. Зато су у истој књизи, поред два брата Ковачевића, унесени и још други наши типови, као: Марко Миљанов, Миљан Вуков, Петар Стеванов, Драго Обренов, Новак Рамов, Пеко Павловић, Јоле Пилетић, Новица Церовић, Шутан Шоћ, Мато Радовић, и т. д. Књига је написана веома лаким и разумљивим стилом за све народне слојеве.

Она ће изићи три штампана табака, а њена цијена је само 50 пара.

Чист приход намијењен је сврси, која ће служити успомени на два дична сина земље Херцегове — два Ковачевића. Што се цензуре тиче, књизи је распродаја слободна у свим земљама. Претплата се полаже само унапријед. Књижарима 30% попуста с условом, ако претходно пошљу новац. Књига ће се штампати у 10.000 примјерака.

Забавник

Петар Велики и — перика. Једном је дошао Петар Велики и у Данциг. Ту је одржана, њему у почаст, и света литургија, којом је приликом данцишки градоначелник имао мјесто до цара. У цркви је било доста хладно, а Петар Велики, који је био ћелав те му је глава за вријеме дуге литургије зебла, узе одједаред велику перику градоначелникову и покрије њоме своју главу. Поглавица поносне вароши ужасну се, видећи овај омаловажавајући поступак царев и, послије службе, потужи се Александру, књазу Менчикову. Али га овај, тихим ријечима, умири: „Махните то, драги пријатељу. Цар је већ научен на то, да другоме, па и мени каткад, скида перику с главе, и ми смо сви необично срећни, што му не долази воља да нам, заједно са перком, скине одмах и главу“. Градоначелник веле да се прво увјерио, е му је глава још на раменима а затим је о овом догађају ћутао као заливен.

Докле је човјек млад? Недавно је један мађарски лист отворио једну интересантну анкету о томе: до које се године човјек може сматрати за младог? На ово питање лист је добио врло много одговора, од којих је прву награду од 5000 франака добио овај одговор:

Човјек је млад све дотле, док код женскиња може да изазове љубавне осјећаје.

Другу награду од 1000 франака добио је овај одговор:

— Не може се рећи, да је човјек остарио све дотле, док може да жени завеже подвезе на ципелама.

Трећу награду од 800 франака добила је једна жена, која је казала:

— Сви су људи млади, док мисле на женидбу.

А четврту награду добио је овај одговор:

— Муж је већ стар послије прве недјеље брака.

Зашто се Американци не жене. Равно петина људи и жена, који су способни за женидбу и удадбу, остаје у Сједињеним Државама неожењени и неудати. Има девет милиона неудатих жена и осам милиона неожењених људи. Зашто они не живе у браку? томе има ваздан разлога чисто економских, па чак и психолошких. — Навешћемо овдје интересантно мишљење њујоршке списатељке Ане Даулинг, које је иначе признато по цијелој Америци. — По податцима ове списатељке има много жена које остају неудате зато што би браком погоршале свој положај. Оне, не само да би погоршале положај капрсима мужа, већ би и економски много изгубиле. — Ана Даулинг наводи за примјер једну неудату стенографискињу из Њу-Јорка, која зарађује недјељно педесет до шесет марака. У својој радионици има увијек пријатног друштва; она је у могућности да се лијепо одијева, и његоване руке. Кад би се удала добила би мужа, који недјељно зарађује 70 марака. Свој угодни живот морала би онда да напусти и да се одрекне лијепог одијела, провода и друштва. По овој списатељци удаје се само жена, која се боји рада. За такву је жену врло угодан живот у браку. Она нема никаквог другог посла до да кува кафу своме мужу, да намјешта кревете у вече, прије но што дође муж, да на брзу руку спреми вечеру. Иначе цио боговјетни дан може да стоји на прозору и да се разговара са сусјеткама. — Поменута списатељка наводи један други тип Американке — жене, која се удаје због дјеце. Њено је гледиште да љубав траје највише пет година. Проће-ли то вријеме, она трпи присуство свог мужа само због дјеце. — Кад се све укупно сведе, вели њујоршка списатељка, у Америци има 30 проц. жене које остају неудате што би ушљед брака морале да промијене свој угодни живот, а 20 проц. зато што неће да се удају за обичног човјека, већ живе у нади да ће једног дана доћи какав милионер, који ће се заљубити у њу и узети је.

МОЈ БРАТ Перо Врбица, који је као војник цетињско-његушког батаљона учествовао у бојевима на Брегалници и према љекарском увјерењу тамо добио рана и ушљед тога био у I. пољској болници Моравске Дивизије, — није се повратио у своју отаџбину са Дечанским Одредом. Од 6. јула, како му је у болници Моравске Дивизије зрно извађено, о њем нема никаква гласа, због чега молим свакога, који би о њем што дознао, да ме извијести, да знам је ли жив и гдје се налази.

Цетиње, 25. октобра 1913.

Поручник **Крсто Врбица,**
2,3 официр дворске страже.

СТЈЕЧАЈ

Филијали Црногорске Банке у Подгорици

потребан је добар чиновник **КОРЕСПОНДЕНТ**, који влада бар једним страним језиком. Предност имаће онај, који даде кауцију. — Понуде послати истој или њеној Централи, Цетиње. Наступ службе одмах. п. п. бр. 51. 1.1

ХИПОТЕКЕ

Нуде се *знатни капитали* на имања — Индустрије — Експлоатације — Рудинке — Друштвима итд.

Comptoir Rochechouart 59, rue Rochechouart, Paris. п. п. бр. 52, 1,3

П. п. бр. 15 2—50

ПОМЕН

У петак 1. новембра ове године, у 10 сати прије подне у Влашкој цркви, држаћемо годишњи парастос нашем никад непрежаљеном сину — односно брату

† ЂУРУ

који је погинуо у јуначкој боју 1. новембра 1912 год. у Луарзи, што овим извјештавамо све наше пријатеље, сроднике и познанике.

Цетиње, 29. октобра 1913 год.

Ожалошћени: отац **Илија**; мајка **Стана**; браћа: **Шалета, Живко, Раде, Марко** и остала родбина **Ивановића**. P,65,бр.50. 1,1

ПОМЕН

Потписати дављеници име своје и подручне му чете 1. новембра ове године, као на дан годишњице од славне битке на Луарзи — помен у саборној цркви на Богмиловиће палим официрима и војницима из подручне му чете у борбама на Луарзи:

оф. † ЂОКУ ПЕТРОВУ БОШКОВИЋУ

који при јуришу и заузећу непријатељске артиљерије даде ријетким прегалаштвом и пожртвовањем јединствени примјер како треба гинути за Домовину и Господара — и у том јуришу палим јунацима:

воднику † ЖИВКУ МАТКОВИЋУ.

Редовима: † Бошку Бошковићу, † Николи и † Јагошу Перовићима и † Ристу Антовићу.

На Тарабошу храбро погинулим:

оф. † ИВУ БАЈОВУ ПАВИЋЕВИЋУ

који славно и витешки погибе на првом јуришу, — и редовима:

† Павлу Мијушковићу, † Миловану Павићевићу, † Миловану Ускоковићу; редову † Веку Павићевићу,

О чему се овим извјештавају покојникови пријатељи и познаници.

У име VI. чете батаљона пјешивачког
потпоручик **Живко Бошковић**
п.п. бр. 53, 1,1

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник **Радомир Орлински Кривокапић**